

lainsäädäntöneuvos Annika Parsons
SM/PEO/OIK
puh 0295 488 279 / 050 325 9860

Hallintovaliokunta 9.9.2022

HE 88/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtionavustuslain ja valtiokonttorista annetun lain muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtionavustuslakia ja valtiokonttorista annettua lakia. Valtionavustuslakiin lisättäisiin säännökset, jotka koskevat valtionavustustoiminnan tietovarantoa ja siihen liittyviä palveluja. Tietovaranto ja siihen liittyvät palvelut sisältäisivät kaikille valtionapuviranomaisille ja lain nojalla muille valtionavustuksia myöntäville tarkoitettuna palveluna valtionavustusten yhtenäisen sähköisen käsittelyn ja hallinnoinnin palvelut. Lisäksi ne sisältäisivät laajemmin eri intressiryhmien käyttöön tarkoitetut valtionavustushakujen julkaisemisen ja asioinnin sekä valtionavustustietojen julkaisemisen ja käytön palvelut. Laissa säädettäisiin tarkemmin myös valtionapuviranomaisten ja lain nojalla muiden valtionavustuksia myöntävien velvoitteista valtionavustustoimintaa koskevien tietojen toimittamisesta ja tallentamisesta, henkilötietojen käsittelystä sekä tietovarantoon tallennettavien tietojen ja asiakirjojen säilytyksestä ja arkistoinnista.

Palosuojelurahaston avustukset

Valtionavustuslaki (688/2001) on harkinnanvaraisia valtionavustuksia koskeva yleislaki. Valtionavustuslaissa säädetään valtionavustuksen myöntämisen perusteista ja yleisistä edellytyksistä. Valtionavustuslaissa on myös säännökset valtionavustuksen myöntämisestä ja maksamisesta, valtionavustuksen käytöstä ja sen valvonnasta, valtionavustuksen palauttamisesta ja takaisinperinnästä sekä tietojensaannista ja tietojen luovuttamisesta.

Palosuojelurahastolaki (306/2003) on erityislaki, jossa säädetään palosuojelumaksusta, Palosuojelurahastosta (PSR) ja PSR:n myöntämistä avustuksista ja muusta rahoituksesta.

Sisäministeriö kannattaa uudistuksen tavoitteita edistää mm. hyvää ja avointa hallintoa, valtionavustustoiminnassa syntyvän tiedon saatavuutta ja käyttöä, avustuspäätösten avoimuutta ja oikeudenmukaisuutta, mikä vähentää avustusten päällekkäisyyttä sekä parantaa avustusten tarkoituksenmukaista kohdentumista. Valtionavustusten asema politiikkaohjauksen välineenä ei kuitenkaan sovellu PSR:lle, jonka avustukset ovat palosuojelurahastolain mukaan tarkoitettu käytettäväksi vain tulipalojen ehkäisyyn tai pelastustoimen edistämistä koskeviin hankkeisiin tai toimintaan.

21.01.2021

Euroopan unionin varoista myönnettävät valtionavustukset

Sisäministeriö toteaa, että hallituksen esityksessä on asianmukaisesti otettu huomioon EU-varoista myönnettävien avustusten erityinen asema ja EU-säännösten asettamat edellytykset ja vaatimukset avustusta myöntävän viranomaisen toiminnalle. Sisäministeriö kannattaa esityksessä ehdotettua Euroopan unionin varoista myönnettyjen avustusten vähimmäistietovarantoa, joka on pyritty sovittamaan yhteen EU-säännöistä tulevien velvoitteiden kanssa.

Laki valtionavustuslain muuttamisesta

Sisäministeriö toteaa, että ehdotus siitä, että Valtiokonttori vastaisi VA-tietojärjestelmän hallinnoinnista ja ylläpidosta sekä niihin liittyvistä tiedonhallintaa koskevista tehtävistä on kannatettava. Sisäministeriö kannattaa myös sitä lähtökohtaa, ettei ministeriöiden ja muiden valtionapuviranomaisten nykyinen toimivalta hallinnonalansa valtionavustusten sisällöllisessä ohjauksessa muutu. PSR:n nykyinen toimivalta PRS avustusten sisällöllisessä ohjauksessa sekä palosuojelurahastolaissa tulee säilyttää nykyisellään.

Valtiokonttorin ja Palosuojelurahaston välillä tehdyn hallintosopimuksen mukaan, koskien digitaalisten palvelujen tuotannon pilotointia osana valtionavustuspalvelujen valmistelua, todetaan että pilotointivaiheessa ennen ehdotetun lainsäädännön voimaantuloa rekisterinpitäjänä toimii Palosuojelurahasto Valtiokonttorin toimiessa henkilötietojen käsittelijänä Palosuojelurahaston puolesta ja suostumuksella. Ehdotetun lainsäädännön tultua voimaan Valtiokonttori toimii yhteisrekisterinpitäjänä lainsäädännön nojalla. Palosuojelurahasto pitää yhteisrekisterinpitäjyyttä tärkeänä.

Tietojen ja asiakirjojen säilytys ja arkistointi

VA-tietojärjestelmään tallennettavien tietojen ja asiakirjojen säilytysaika on esityksen mukaan 10 vuotta valtionavustuksen viimeisen erän maksamisesta lukien. Valtionapuviranomainen voisi kuitenkin yksittäistapauksissa päättää tietojen ja asiakirjojen pidemmästä säilytysajasta. Tietovarantoon tallennettujen erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen säilytystarve on arvioitava uudelleen vähintään viiden vuoden välein. Tietovarantoon tallennettavat kielteisiä valtionavustuspäätöksiä koskevat tiedot ja asiakirjat on säilytettävä viisi vuotta valtionavustuspäätöksen tekemisestä.

Sisäministeriön näkemyksen mukaan pidemmän säilytysajan mahdollistaminen on välttämätöntä. Esimerkiksi Palosuojelurahaston rakennushankkeissa on avustuksen käyttöajaksi määritelty 30 vuotta. Pidempi säilytysaika mahdollistaa valtionavustusten käytön myöhemmän valvonnan sekä mahdollisen takaisinperintään liittyvän päätösproessin.

Kustannukset

Esityksen mukaan valtionavustustoiminnan ja siihen liittyvien palvelujen valmistelun rahoitus on perustunut valtiovaraministeriön pääluokan kautta kohdennettuun hankerahoitukseen. Esitys on tarkoitus toteuttaa

Lausunto

21.01.2021

kustannusneutraalisti suhteessa nykyisten valtionavustusten käsittelyyn ja hallinnointiin käytettävien erillisten tietojärjestelmien rahoitukseen. Tämä edellyttää sitä, että valtionavustustoiminnan tietovarannosta ja siihen liittyvistä palveluista aiheutuvat pysyvät jatkuvan käytön kustannukset vähennetään perustellulla ja oikeudenmukaisella tavalla valtionapuviranomaisten tai lain nojalla muiden valtionavustuksia myöntävien määrärahoista. Yhtenä hallinnollisesti yksinkertaisena vaihtoehtona on leikata pysyvästi yleinen laskennallinen osuus kaikkien valtionapuviranomaisten toimintamäärärahoista.

Sisäministeriö toteaa, että vaikka ko. lähtökohta on sinänsä kannatettava, kyseinen määrärahan leikkaus ei kuitenkaan sovi kaikille valtionapuviranomaisille. Esimerkiksi Palosuojelurahasto on valtiontalouden ulkopuolinen rahasto, jonka rahoitus muodostuu vakuutusyhtiöiden tilittämästä palosuojelumaksukertymästä. Palosuojelurahastolain 2 §:ssä määritellään velvollisuus palosuojelumaksun suorittamiseen. EU:n sisäasioiden rahastojen rahoitus on menokehyksen ulkopuolista rahoitusta ja valtion talousarvioon sisällytettyjen menojen ja tulojen tulisi vastata toisiaan. Järjestelmäkustannuksen kattamiselle tulisi olla määrärahojen leikkaamisen rinnalla myös mahdollisuus laskuttaa kustannukset. Laskuttamisen tai toimintamäärärahaleikkauksen tulisi tapahtua käytön perusteella (esim. päätösten määrä, avustusten euromäärä tai vastaavaa).